

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1926

Any XXXVII

BARCELONA 26 DE NOVEMBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims Atrassats: 20

EL SENYOR HIVERN DE 1915

—Es dir que jo no puc seguir la moda?

ATENEISTA

Senyor director de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Molt senyor meu: Aquestes quartilles segurament no serien admeses en cap de les nostres redaccions. ¿On apel·lar per a la seva publicació, si no és an aquesta ESQUELLA, tan allunyada de tota subordinació i de tot fetixisme? Ja sé que l'Ateneu és quelcom inviolable, però l'Ateneu no és solament uns quants hierofants que's dediquen a portar l'Ateneu com si fós una extensió de la seva vida casolara. Mil mercès.

*
*
*

Quan el senyor Josep M.ª Roca, en la nit del dilluns i des de la seva presidència tan decorativa, declarà l'inauguració de curs de l'Ateneu, nosaltres pensàrem: ¿Quina inauguració inicia el senyor president de l'Ateneu? ¿La del curs de billar? ¿Les conferències de les tertulies? ¿Les competents càtedres de tresillo? ¿Tal vegada activitats encara no desflorades? El senyor Roca, oblidant que'ls cursos, com l'aurora victorhuguesa, no's decreten, obrí el curs de l'Ateneu com hauria pogut obrir als senyors socis els seus braços o la gloria eterna. L'obertura de curs a l'Ateneu, no era més que una efusió de la presidència.

Si haguéssim de definir a «la nostra primera entitat intel·lectual», diríem que és una societat metafísica, és a dir, fóra del temps i de l'espai. Exactament igual que'l discurs del senyor Josep M.ª Roca. Quan el món no té cap altra preocupació que'l seu propi dolor i les derivacions nacionalistes i ideològiques de la seva tragedia, el president de l'Ateneu ens parla d'«Una monja metjessa». Tal un benedictí mitjieval. Deu creure segurament el senyor Roca, com en Benedetto Croce, que la recerca de la veritat, les especulacions intel·lectuals no deuen ésser ni deturades, ni desvirtuades per la guerra. Res hi fa que l'Ateneu tingui una tradició nacionalista, que podia instigar les preocupacions que'ls petits pobles han posat en Europa, ni que cap home—ni en Croce—s'hagi pogut sostreure a la dominació bèl·lica, aportant la seva inquietut a les inquietuts universals, ni que se demani a tot intel·ligent una preocupació col·lectiva o futurista. El senyor Roca, per sobre del temps i de l'espai, ens comunica els seus descobriments. Una vegada hi havia una monja...

I metafísic també l'Ateneu, on amb quietuts conventuals, uns quants homes rumien unes velles idees en uns vells llibres, fóra de tota comunicació de l'actualitat innovadora. La biblioteca no ha passat de l'any 70. En les vitrines no llueixen mai les obres que'ls evangelistes de la guerra i alguns abnegats van llençant al món. A França ens hem deturat amb Víctor Hugo, a l'Alemanya amb Heine, a Itàlia amb en Carducci—fóra D'Annunzio— a l'Anglaterra amb Dickens, a Portugal amb Herculano. L'Ateneu Barcelonès encara ha de descobrir l'Amèrica.

Manquen en la seva biblioteca Rubén Darío, Lugones, Rodó, per no citar més que als déus majors. Manquen de França Francis Jammes i Paul Claudel, actuals, i tots els simbolistes pretèrits. De Verlaine no's posseeix un llibre, ni d'en Moreas, ni d'en Verehaeren. I si això passa amb la literatura francesa, accessible i immediata ¿què no ocurrirà amb les lletres llunyanes que necessiten una curiositat?

La col·laboració en *El Liberal* d'en Rudyard Kipling ha incitat a la renovació de la seva lectura. D'en Kipling falta tota la seva obra, inclús *Les Terres Verges*, traduïdes pel senyor Perés, soci de l'Ateneu. ¿Però no era en Maragall el més diví dels poetes, i no havia passat per la presidència de l'Ateneu i en ell faltaven, abans i després de la seva mort, les seves obres, fins que no's va poder eludir l'adquisició? ¿No ocupa Eugeni d'Ors el primer lloc en les nostres lletres, i l'Ateneu, no obstant, ha cregut superfluu suscriure's a la publicació del seu «Glosari»? ¿I se creu que l'Ateneu Barcelonès pot prescindir de l'Eugeni d'Ors, que s'haurà fet digne, si se vol, de l'injúria per la seva traïció a la França, però del qual no's pot menyspreuar la més mediocre de les seves pàgines?

Tots aquests mancaments al decor intel·lectual, podem puntualitzar-los perquè constitueixen el nostre pa espiritual de cada dia, emperò ¿com recullir la permanent desidia d'uns senyors que han encadenat l'Ateneu a l'any de la seva fundació? ¿Com adjectivar la peresa xenòfoba, que menyspreua tot lo que atanyeix a la guerra, no conservant la premsa estrangera, no adquirint la copiosa, imprescindible bibliografia bèl·lica, vivint solament de l'almoina catequitzadora dels comitès de propaganda germànica i francesa?

Un dia inaugurava el curs de l'Ateneu en Joan Maragall amb l'Elogi de la Paraula. Avui s'inaugura amb l'elogi d'una religiosa curandera. Després d'aquesta glorificació, que'l senyor bisbe haurà agrait en lo que val, seguiràn el curs de billar, el curs de tresillo, el curs de les conferències de les tertulies. Fins que una nit una «soirée de Cachupin» posarà la seva música en el saló d'actes o la junta acordarà vetllar per la memoria d'un consoci il·lustre—com amb en Maragall, com amb en Suñol—i una sessió anguniosament provinciana se consumarà. I el retrat del gran home penjarà de la paret, executat per un dels nostres pintors més exquisits i més catalans, en Carles Vázquez, per exemple.

UN ATENEISTA

Som i serem gent catalana

Semblava que no en quedessin i encara en resten. Servidor se figurava que don Benet Colom era una momia com la de Sessostri, però no, don Benet Colom és un senador que fa aplaudir-se, tot i conèixer-se-li l'accento, fent tercerilles espanyolistes i bescantant la llengua de la seva mare.

Hi han coses que no poden entendre's; crec que don Enric Prat de la Riba subvenciona an el senyor Royo-Villanueva. No me'n fumo, no. Crec que'l subvenciona. Perquè mireu que atacar a la Diputació de Barcelona i a la Mancomunitat i als Ajuntaments sols per parlar en català i escriure en català... Vaja, homes! Es com posar tots els diners en un set, sabent que ja han sortit tots els mitjos.

En Moles no ho va fer prou fort al contestar an aquest beneit de catedràtic, en canvi don Emili, *el amigo del alma* don Emili, admirable. I més admirable serà quan torni a parlar. Si jo podia donar-li un recado al senyor Junoy, li faria record d'allò que digué el catedràtic de Saragoça. No us en adonàreu? Doncs sí, que'l català era adorable pels versos de Mossèn Cinto i la prosa d'en Maragall.

Miau! La prosa d'en Maragall? En català? Me jugo un peix que'l senyor Royo Villanueva no ha llegit mai l'elogi de la paraula ni els articles sobre la solidaritat ni

les altres poques coses que en català i en prosa ens llegà el gran don Joan. Se deu creure que'ls articles del *Brusi* són traduccions.

En fi, per mi que's diverteixin tant com vulguin. Nosaltres amb en Guimerà (música d'en Morera) seguirem cantant:

«Som i serem gent catalana, tant si volem com si no volem...»

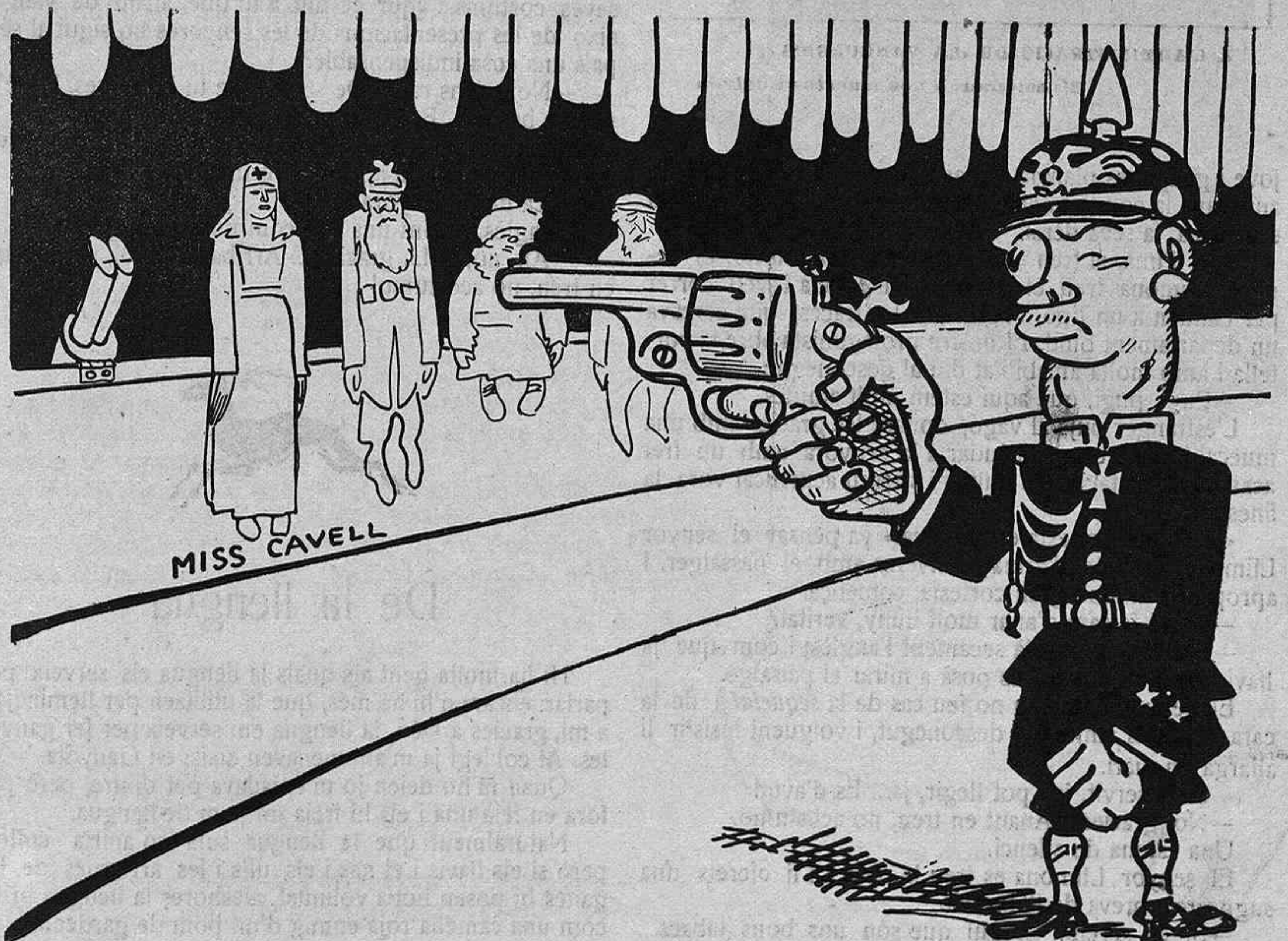

Del Jardí dels humoristes

COSTUM ANGLESA

El senyor Llimona era un home molt afable i complimentós. Sobre tot, quan viatjava, la seva cordialitat, la seva gentilesa i la seva efusió arribaven al límit de la imprudència. Encara no's topava amb un viatger, ja li arrebava conversa tot seguit i li ofería la casa i li obría el cor, parlant-li dels més íntims afectes i de tots els negocis que tenia entre mans.

Un dia, anant de viatge amb la seva dona, que era

EL CAMPIÓ DE LA PUNTERIA

—Vaja, retreue-vos, per tirar al blanc, ningú com nosaltres

A L'ADMINISTRACIÓ DE «LA VANGUARDIA»

Els aniversari o Los muertos vuelven

jove i guapa, es planyia d'anar tan sols en el vagó; l'home anyorava la conversa amb els desconeguts passatgers, la seva flaca, la seva dèria.

Tot d'una, el tren va aturar-se en una estació. El senyor Llimona treu el cap per la finestreta i veu córrer per l'andèn a un tipo, anglès per les traces, que cercava un departament buit. El nostre protagonista obre la portella i amb molta amabilitat diu al desconegut:

—Pugi, pugui, que aquí estem molt amples.

L'estranger puja al vagó, donant les gràcies amb una mueca, i després de saludar a la senyora amb un fret acatament, instal·la els bultos i s'asseu acurrucat vora la finestreta.

«Ja't tinc! Aquesta és la meua!» va pensar el senyor Llimona, desitjós d'armar conversa amb el passatger. I apropant-s'hi amb gran cortesia, comença:

—Vosté fa cara d'anar molt lluny, veritat?

—Bastant—contestà secament l'anglès; i com que ja havia arrencat el tren, es posà a mirar el paisatge.

El senyor Llimona no feu cas de la *sequetat* i de la cara de pocs amics del desconegut, i volguent insistir li allargà un diari.

—Si és servit, ja'l pot llegir, ja... Es d'avui!

—No, gràcies... Anant en tren, no acostumo.

Una estona de silenci.

El senyor Llimona es treu la petaca i li ofereix una suggestiva breva de l'Havana.

—Si és servit... Cregui que són uns bons tabacs... Me'ls va regalar no fa gaire un cosí meu que ha vingut de Cuba.

L'anglès amb un moviment de mà:

—No, gràcies... Anant en tren, no acostumo.

Altre cop un llarg silenci.

L'esposa del senyor Llimona, sentint-se una mica de mal de cor, treu d'un elegant cistellet mig pollastre rostit, i, volent imitar la gentilesa del seu marit, n'arrenca una cuixa, i l'allarga al silenciós passatger.

—Si és servit.. No faci compliments... Una cuixeta, és molt tendre.

—No, gràcies, senyora... En arribant a *puesto* molt bé, però anant en tren, no acostumo.

El senyor Llimona, entretant, pensava: «Ja és molt, aquest home!... Mireu que despreciar tot lo que se li ofereix! Fins una cuixa de pollastre que li brinda la meua dóna!... Són molt sorruts aquests anglesos! Però... calla... qui sab... ells que són tan amics de la beguda.. »

I allargant-li un vaset i una ampolla:

—Vaja, d'això sí que no dirà que no. Es un *Burdeus* exquisit. Li responc de l'autenticitat.

L'altre refusant amb un moviment de mà.

—No!... Mail... En arribant, *bueno!*... però anant en tren, no acostumo.

El senyor Llimona, empipat de tanta toçuderia, deixà al passatger per ximple i anà a asseure's aprop de la seva dóna; quan heu's-aquí que aquesta, com tocada per una idea genial, digué baix al seu marit:

—Sabs què és això?...

—Què?

—Que està enfadat, perquè no m'hi has presentat; i com que aquests anglesos són tan tocats i posats amb les seves costums... ¿qui et diu a tu que, anant de viatge, això de les presentacions de les senyores no sigui al seu país una cosa indispensable?

—Noia, tens raó... De segur que tu hi toques. I que'n sóc de bestial... Bé m'ho podia pensar que era això.

Aleshores el senyor Llimona, agafant a la seva jove muller per la mà, la apropà al estranger tot dient:

—La meua senyora!...

L'anglès, obrint uns ulls com unes taronges:

—Ah, no, no!... gràcies!... Arribant, si vol; però anant en tren, no acostumo!

ADELI

De la llengua

Hi ha molta gent als quals la llengua els serveix per parlar; encara n'hi ha més, que la utilitzen per lleminejar; a mi, gràcies a Déu, la llengua em serveix per fer ganyotes. Al col·legi ja m'anomenaven aixís: en Ganyota.

Quan m'ho deien jo m'enfadava per dintre, però per fora en feia una i els hi treia un pam de llengua.

Naturalment que la llengua sola no aniria enlloc, però si els llavis i el nas i els ulls i les arrugues de les galtes hi posen bona voluntat, aleshores la llengua brilla com una camelia roja enmig d'un pom de gardenies.

La ganyota pot ésser conscient o inconscient. La primera és la nostra, la dels resignats, la dels que'ns en fem

càrrec de les coses; la segona és la dels impulsius, dels que s'enfaden. La d'aquests fa riure més, la nostra té més mèrit.

La llengua hi pren part sempre, visible o invisible; és impossible torçar la cara sense moure la llengua dintre la cova coralina de la boca.

Una punta de llengua entremig dels llavis, acompanyada d'uns ulls en blanc és la ganyota amorosa. La llengua enfòra amb un ull picant l'ullet és la ganyota del me'n fumo. Un pam de llengua amb els ulls fòra del cap i una argolla al coll és la més esgarrifosa de les ganyotes.

Quan més hi penso, més segur estic de que les grans coses la llengua les diu sense parlar. Si algú diu que no, li faig llengotes i després l'escupo.

Ara va bé!

La derrota d'en Corominas ha tret de pollaguera a *El Poble Català* exaltant la fantasia dels seus homes en forma que sembla que desvariegin. Es com un deliri post-electoral que li fa veure persecucions i enemics allà on sols hi ha bons intents i elements més republicans que ells que's planyen de les etzeguellades polítiques dels seus—dels nostres—prohoms.

Arriba a tal punt la furia de *El Poble* en aqueixa crisi nerviosa que pateix, que ara mateix, com si ens coneguessim d'avui, indignat amb una ignocent caricatura de *En Pere, el Gran* que publicavem en el número passat, s'enfutisma al extrem de injuriar-nos, suposant-nos «venuts al or regionalista» i dient que «LA ESQUELLA, *La veu* i *El Liberal* són tres branques d'un mateix arbre, d'un arbre que ha sigut regat... (ai, ai, ai, que m'esllaviçol) per les grans empreses monopolitzadores dels serveis públics.»

Un arbre que ha sigut regat?...

A veure que'ns ho aclari en Casas-Carbó, ell que coneix tants textos bíblics. I a *El Poble* li prohibim parlar d'aigües regadores. Ho sent? Li prohibim. *El Poble* és un diari del qual han sortit ja dues redaccions. L'una, per decor polític; l'altra, perque no podia admetre certs sistemes de regadiu.

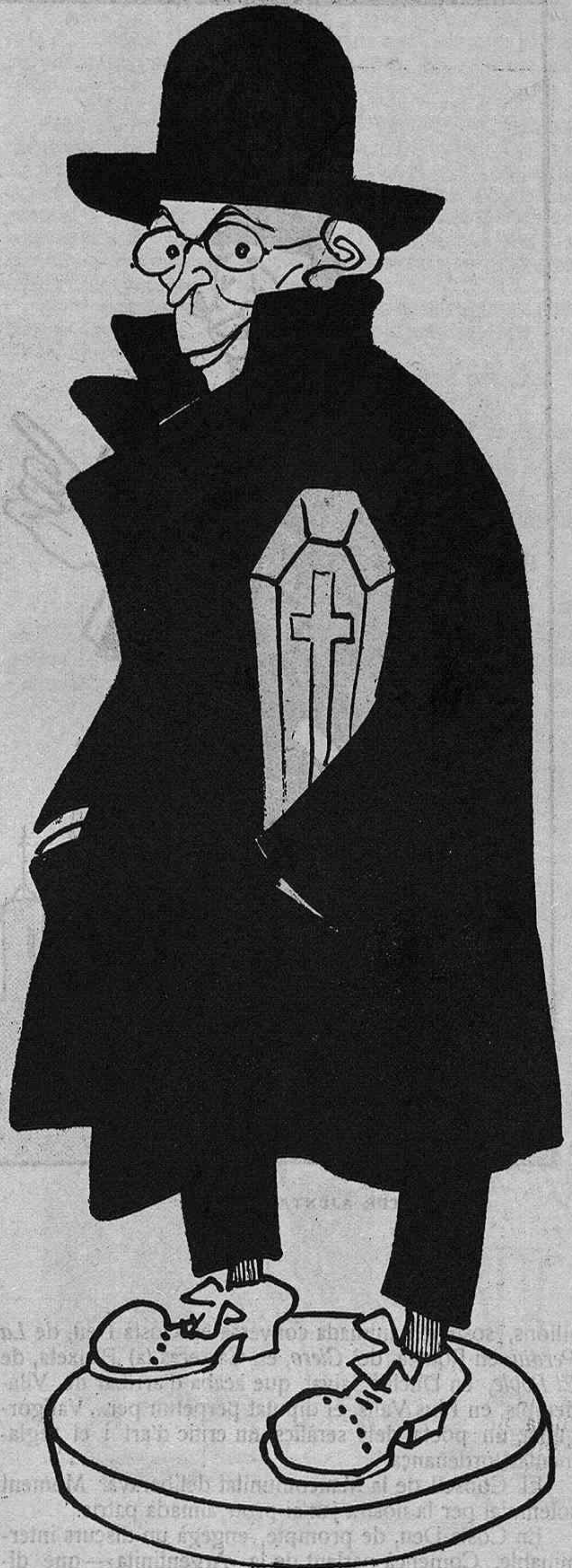
Aquí, senyors, no hem rebut més que les felicitacions dels senyors Giner de los Ríos i Morales Pareja, que són bons, que són honrats, pels solts que'ls dedicarem. I, naturalment, quan els bons feliciten, els ximpls criden.

Mobles de lloguer

La escena a l'avant-sala del despatx del virrei de Catalunya, Sant Enric Prat de la Riba, verge i martre... d'en Mir i Miró.

Còmodament, burgesament repapats en els luxosos

REFRÀ ADOBAT

Tan a l'hivern com a l'estiu
tota Ouca fa la viu-viu.

EL FUTUR AJUNTAMENT

sillons, sostenen animada conversa en Costa-Deu, de *La Perdiu*, en Romea, del *Ciero*, en Carreras (a) Panxeta, de *El Poble*, en Duch i Salvat, que acaba d'arribar de Vilademuls, en Pius Valls, el diputat perpetuu per... Vallgorguina, un poeta dels seràfics, un crític d'art i el reglamentari ordenança.

El Consell de la Mancomunitat deliberava. Moment solemniat per la nostra jamai prou aimada patria.

En Costa-Deu, de prompte, engegà un discurs interminable. Començà parlant de la «Argentinita»—què diràn a casa el *sanyó* Bisbe?—i passant pel tema de la conferència que té de donar a l'Associació de la Premsa diària—«La dona periodista»,—acabà elogiant el Ball del

Ciri que's balla a la terra d'en Prat, de les llangonics, del *Canuto* i d'en Carreras...

Un dels contertulis es gronxava—pot-ser amb excessiva despreocupació—i l'ordenança li digué, amb aquell tò ceremoniós que'ls hi ha imposat el nou quefe de ceremonies *signor* Utrillo:

—Tingui compte en no fer malbé el silló. Li dic, perquè aquests mobles són llogats.

Estupefacció general. Ningú se'l volgué creure.

En això, s'escau entrar el nou secretari, i confirma la nova, afegint que costen deu duros cada mes.

La estupefacció arriba al comble.

—Emperò—pregunta un dels presents—¿com és pos.

—Quan sabrem si és noi o noia, mestrea?
—A primers d'any, si Déu ho vol.

sible que la Diputació no tingui els mobles de la seva propietat?

—En aquest cas, senyors—contestà el senyor secretari,—el Còs Provincial es troba a la mateixa altura que una «querida» del carrer d'Aribau.

Gran tabola!

Quan en Mir i l'Ulled se'n enterin explicaràn una nova interpel·lació.

I l'ex reconsagrat Prat de la Riba, el de la creu aquella de «a la lealtad acrisolada», haurà de regonèixer que al Palau de la Generalitat de Catalunya passen coses, que, vaja, són dignes d'un palau... d'un rei de opereta vienesa.

TENU

MOSSÈN JACINTO VERDAGUER. *Records dels set anys darrers de sa vida, seguits d'una impressió sobre la causa dels seus infortunis*, per Valeri Serra i Boldú.—Sapigut és de tothom que des de la publicació de aquell admirable llibre que té per nom *Flors del Calvari*, la infortunada vida del nostre poeta místic apassionà de una manera extraordinària a Barcelona, arribant-se'n a fer arma política per part de certs elements de dreta i esquerra, època de tensió ciutadana i de violències crítiques que durà fins més enllà de la seva mort. Aqueix període és, precisament, el que estudia el senyor Serra en el seu llibre, molt ben escrit, magníficament documentat i de un valor anecdòtic inestimable.

Veritat és que cap altre escriptor podia tractar aqueix assumpte (que avui sembla tornar a apassionar) amb més coneixement que l'autor de *Cançons de pandero*. Ell fou, ademés de un fervent admirador d'en Verdaguer poeta, un gran amic de Mossèn Cinto home; ell el tractà amb assiduitat durant una serie d'anys, els anys precisament corresponents al drama del Gran Místic, i si ell, equivocat o no, preté desvirtuar avui moltes de les llegendes sobre suposades persecucions, no creiem pas que ho faci perquè s'hagi venut an en Comillas ni al clero poderós, sinó perquè la seva consciència li ordena així. El tenim per un home sincer, incapaç de sentir per a la memoria d'en Verdaguer altres sentiments que no sien profund respecte i absoluta veneració.

L'única cosa que mereix que se li tiri en cara, al senyor Serra i Boldú, és l'haver trigat tant a parlar. A la veritat se li deuen tota mena d'honors, i el primer és presentar-la ben nua davant dels ulls dels homes com més aviat millor. Sempre, suposant que la preconitzada per l'autor sigui la pura veritat.

Altrament, el llibre interessarà no sols als que es preocupen de les qüestions literàries de la nostra terra i als admiradors devots de mossèn Cinto, sinó a tots els amics de cercar amenitats biogràfiques en la vida dels grans homes.

La presentació és elegant i sobria.

MOSTILLADAS, per Albert Casañal Shakeri.—El popular contista aragonès acaba de publicar amb aquest títol una serie d'escenes baturres molt gracioses i d'un sabor típic extraordinari. Estàn escrites en versos fàcils, i això no és d'estranyar, puix fa molts anys que'l senyor Casañal ocupa un meregut lloc entre els poetes regionals, per haver sapigut pintar de mà mestra les originals costums i els tipus de la seva terra.

Acompanya als versos una comedia en prosa *Con licencia del ordinario*, que és tota ella un devassall de gracia.

LOS GRANDES PENSADORES.—Ha sortit a llum el volum

primer d'aquesta interessant publicació, que serà una síntesi del pensament de tots els grans homes. El que tenim a la vista està dedicat a Víctor Hugo i conté una porció de planes escullides originals del famós poeta francès, el defensor més valent dels drets de la Humanitat.

BLOC MANELIC.—Calendari català per a 1916, publicat per la casa «Bonavía i Durán». Heu's-aquí un bloc per a calendari de paret que està cridat a fer-se el més popular de Catalunya. Es de bona mida, més aviat gran que xic, és elegant, té els números clars, està ben imprès, porta tots els detalls necessaris i conté a cada full un treball literari ben triat de entre lo milloret de cada autor de la terra: poesies, xistos, epigrames, contalles, anècdotes, etc.

Es el primer any de sa publicació, i n'hi augurem tants de vida, que creiem que n'arribarà a tenir més que tots nosaltres. Amen.

SEPT SCIENCIES

ESPURNES DE LA GUERRA

A xis com no compendriem un matrimoni, que l'un dels dos no sapigués parlar la llengua de l'altre, no comprenem ni creiem possible que'ls que no compreguin l'alemany puguin ésser sincerament germanòfils.

LA TRENCADIÇA

—Què heu fet, aquí, rediables?
—Jogavem a diputats

NOCTURN

-T'has fixat quina hermosura d'estrelles!
-No'n veig cap; la lluna m'ho tapa.

La verdadera aliança de simpatia no pot arribar mai per medi d'interprete. El pensament, passant per un traductor, és un pensament esbravat. Havem de creure lo que ens diu l'intermediari traductor, i els que no saben l'alemany, i s'anomenen germanòfils, tenen el càstig que's mereixen: tot lo que coneixen dels seus amics els ho han traduït els enemics. La literatura, l'art i la ciència, que arriba del nord d'Europa, ha passat pel fuet de França, i en francès han tingut d'enterar-se dels coneixements de l'altra banda. An el seu matrimoni hi ha un tercer, a menys, encara, que del francès (lo que succeïa quasi sempre) hagi sigut traduït a l'espanyol: que allavors no és un tercer, sinó un quart. Aixís és que als pobres germanòfils, que no coneixen l'alemany, els hi arriben les referències d'una manera tan esbravada, que'ls valdria més que no'ls hi arribessin.

Que's desenganyin els germanòfils: coneixen els seus aliats per medi de la traducció. Lo primer per fer una aliança, de veritat i de simpatia, és entendre's. Lo demés, no compta. Enlloc un se sent més foraster que allí on no entèn la llengua del país. Com aquell pobre poeta que, no poguent entrar a cap casa, es trobava pres al mig del carrer, aixís un va d'una banda a l'altra, com una cosa facturada que hagi perdut el domicili. Un veu passar gent que no sab com pensen, ni com viuen, ni quines idees tenen, i acaba més trist que un goç sense amo, i si per etzar troba un interprete que'l vulgui guiar an aquell desert, és com si tornés a ésser infant i hagués de tenir mainadera, i aixís es troben quasi tots els nostres pobres germanòfils: vulgues que no, han de tenir una mainadera francesa.

XARAU

Sense gaire espai i mancats de facultats, no pensem fer un estudi crític del *Boris Gudonoff*, estrenat la nit d'inauguració de temporada en nostre «Gran Teatro del Liceo». Es obra que ha recorregut amb èxit els escenaris de tot el món, i això és prou per a calificar-la bona entre les millors. Ara, l'impressió que feu al nostre públic no fou pot-ser tot lo falaguera que's mereixia. Siga degut a alguna indecisió en els chors, que hi tenen un paper força important, o algun altre lunar, com dirien els castellans, no va entrar del tot la primera nit. Creiem que en successives representacions s'anirà afirmant l'èxit.

L'interpretació, acabadíssima per part del baríton Henri Albers, qui cantà la seva part en francès. La senyora Racca-nelli i el tenor Abela molt justos, particularment en el duo del tercer acte, i bé les senyorettes Frau, Mauro i Morelli.

El nostre paisà Ribera revelant-se el gran mestre que tots presumíem. La seva cara angulosa i enèrgica la veuràn en aquestes columnes la vinent setmana. Nostre «Passarell» diu que vol lluir-s'hi.

La presentació fluixeta. Per ara ho fan molt millor nostres escenògrafs que aquests marxants italians de decoracions.

En *La Gioconda* volgué donar-nos el senyor Mestres lo que se'n diu un bon conjunt: en Nadal, en Segura, en Nicoletti, la Garibaldi, la Rakoska i la Lucci eren garantia de que *La Gioconda* sortiria bé. Aixís fou, prodigant el públic a dits artistes grosses ovacions tota la nit.

La batuta del mestre Padovani molt apropòsit per aquesta musica efectista.

El teatre fins ara brillantíssim. Els «Donner», «Boy», «Sil-

vano», «Hernani», etc., han tingut ocasió de lluir-se en ses respectives seccions.

I aviat *Tassarba*.

NANO

Continúa l'èxit de la companyia policíaca al teatre «Nuevo». (Continuem nosaltres essent generosos.)

Pot ben assegurar-se que s'ha acrescut considerablement l'èxit obtingut. Tota la bona societat barcelonina, famílies de aquelles que no s'havien acostat al *Paralelo* pensant-se que era pecaminós fer-ho, omplen la platea del «Nuevo».

Una senyoreta, tota polida i bella i ròssa, ho deia l'altre dia, ingènuament.

—Sembla un cine això. Hi ha molt bon públic.

Poc sab la meravellosa donzella la profunda veritat que deia! Precisament l'interès que dúu tanta i tan bona gent allí (no m'atruveixo a dir tant bon públic) és un interès de cine. Perquè aquí que hem desvirtuat totes les valors artístiques i socials, hem donat al cinematograf una virtualitat de folletó espeluznant que al veure'l ara a les taules obté una sanció definitiva. Ah! si la senyoreta de la Vega fós personalment passional o semblant a Mme. Robinne o la Bertini i s'hagués una mica a la seva faiso, la companyia Comas podria aspirar a representar en el teatre del «Liceo». El bon públic (a qui no ha plagut el *Boris Godunoff*) no hi tindria res que dir. Sortosament el «Liceo» té un empresari intel·ligent.

També ho són els de Ròmea que pensaren amb tant bon acert amb la companyia Plana-Llano que definitivament ha pres carta de naturalesa a Barcelona.

El darrer dissabte ens oferiren dues obres noves: *Caso e conciencia* i *Un marido alquilado*.

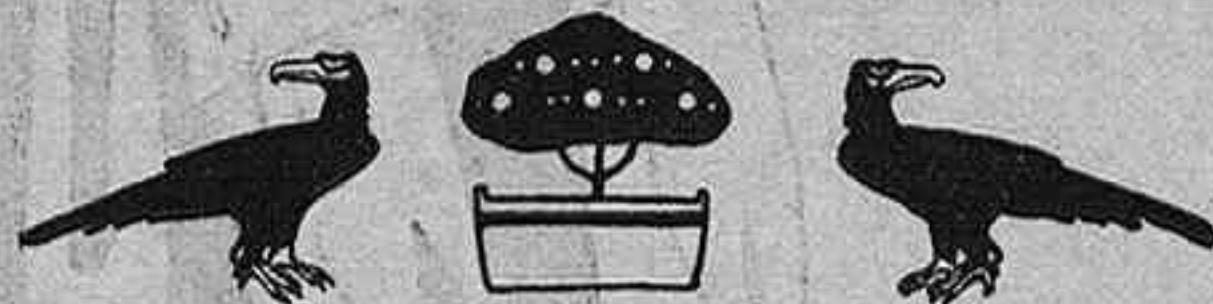
Constitueix la primera—un acte còmic dels senyors Castellví i Oliveros—un graciosíssim *chascarrillo* aragonès, mogut a les taules amb veritable mestria, en un ambient meravellosament descrit; dialogat amb gracia sana i de bona llei, ple de humor i que, molt ben interpretat, obtingué el bon èxit que mereixia.

En resum: un nou triomf dels dos estimats companys, autors aplaudits.

Un marido alquilado, sàinet en tres actes dels senyors Haro i Aznar és com tants altres, ni més bò ni més dolent, completament anodí, que se salva perquè, a estones fa riure i perquè la companyia ho interpreta deliciosament.

No arribem a temps de parlar del debut de la senyoreta Martos a «Novedades» amb *El Gran Galeoto*. Ja ho farem la setmana entrant.

FARFARELLO

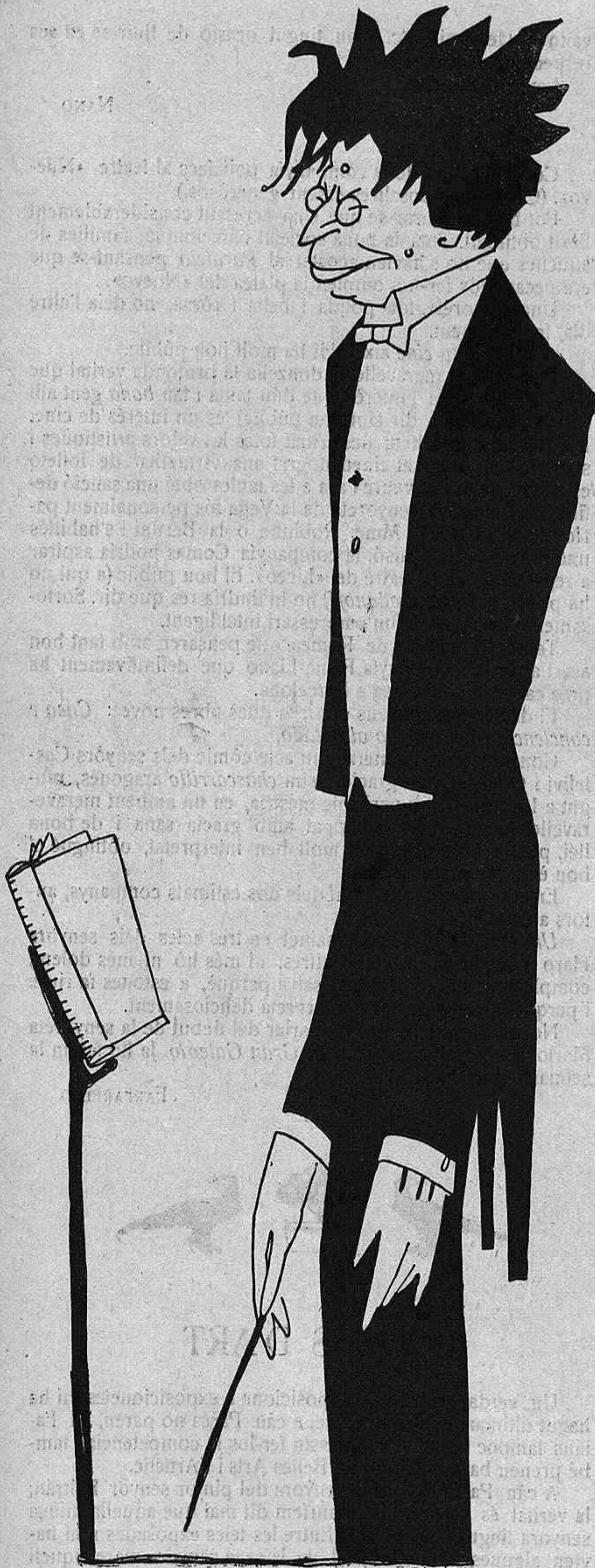
NOTES D'ART

Un verdader xàfec d'exposicions i exposicionetes hi ha hagut últimament a Barcelona, a can Parés no paren, al Farians tampoc i com si volguessin fer-los la competència, també prenen basa el Círcol de Belles Arts i l'Artístic.

A can Parés exposà la senyora del pintor senyor Beltrán; la veritat és que no ho hauríem dit mai que aquella minça senyora tingués tanta traça. Entre les teles exposades n'hi havien algunes com el retrat de la seva senyora mare, aquells tors nuu, un aneret, un gall, etc., que més que per una senyora semblen pintats per un fort minyó.

A can Parés, aixís mateix, exposa en l'actualitat l'artista húngar don Segismund de Nagy. Aquest senyor pinta molt depressa i no es pren la pena de barrejar els colors. Els fon-

FIGURES DEL «LICBO»

El mestre Padovani, director i concertador
de *La Gioconda*.

dos dels quadros els construeix amb una mena de rúbriques que pot-ser estàn molt bé, a la Infanta Isabel li van agradar molt, però nosaltres no som la Infanta Isabel. Es indubtable que'l senyor Nagy té molta traça i que deu pintar molt depressa, com ja hem dit, però, pot-ser aniríem més d'acord si no corria tant i s'entretenia buscant gradacions i valors en el color, tingui present que, vermell i groc, vermell i blau, vermell i vert no hi han més que les banderes, molt respectables si vol, però que no són cap obra d'art.

Al Círcol de Belles Arts, han inaugurat una exposició de pintors no catalans, en la qual exposen molts dels artistes que estigueren representats en la última exposició de Belles Arts de Madrid. Hi han teles d'en Romero de Torres, d'en Rodríguez Acosta, Hermoso, Moreno Carbonero, Cecili Pla, Bilbao, Josep Benlliure i molts altres que de moment no recordem. Són artistes ja coneguts i judicats i com que realment en aquesta exposició no van ni endavant ni endetràs, és suficient anomenar-los. S'ha de dir, emperò, que la exposició resulta interesantíssima i és ver compendi de l'art d'aquelles terres.

I anem al verdader *clou* de la temporada que indubtablement ho ha sigut la exhibició de la col·lecció Plandiura, feta ordenadament i en tres series en les galeries del Faians Català. La col·lecció Plandiura és realment la historia vivent de la pintura catalana en els últims vinticinco anys, mirant-la i estudiant-la podria fer-se i segurament servirà per a fer un dia o altre una revisió de valors i dar-se compte del mèrit veritat d'obres que un dia foren molt lloades i d'altres que's tractaren pels crítics i el públic massa despectivament.

En la primera serie ens trobarem amb obres d'en Ramón Casas, d'en Rusiñol (aquest amb algunes de la primera època que teníem ja quasi oblidades), d'en Raurich, d'en Galwey (molt ben representat), dels Llimona, amb uns fermes dibuixos de l'Aragay i unes deliciosos admirables aigües-forts d'en Xavier Nogués.

En la segona tongada en Nonell, en Mir, en Canals tots tres esplèndidament representats, se n'emportaren les mirades.

La tercera fou més barrijo-barrejo. Per una banda en Picasso (mal representat en la col·lecció i sort de l'ajuda), en Sunyer, en Colom, en Carles, per l'altre el senyor Gulí amb les seves teles i dibuixos.

Per tots els gustos n'hi havia i com que això no és una crítica sinó una ressenya, acabarem fent constar la presència d'unes estatuets del senyor Casanovas hermoses com obra seva.

Dos fets culminants hi havien diumenge passat: el partit *Espanya - Barcelona* i la cursa a peu *Copa Sant Llorenç del Munt*.

Parlem del primer. Tarda fresca però semi-serena. Camp del Espanyol. Arbitre: l'Hamilton. Els dos equips decidits a guanyar.

Comença el partit amb domini dels barcelonins, domini que s'haguera acabat amb un goal si en Bau no hagués estat *off-side*. El goal fou entrat però no fou donat vàlit pel jutge.

Altra vegada domini dels blau-grana, píffia d'en Carrasco i *shoot* de l'Alcántara que va a goal, el primer de la tarde. L'Alcántara és un gran xicot.

Continúa ara el joc amb domini dels espanyistes lo qual dona lloc a que l'Aramburu se llueixi de debó. Al cap d'un rato sense resultats toquen el pito i *cinco minutos de descanso*.

Vé la segona. En totes les segones parts hem vist que els nois de l'*Espanya* se creixien. Avui també. A pesar d'una magnífica arrencada de l'Alcántara amb el consegüent *shoot* que passa alt (que és com si diguessim passa de llarg) i d'una combinació magnífica dels davanters barcelonins, s'acaba el domini d'aquests amb una arrencada d'en Sella que fineix amb un goal colossal per a l'*Espanya*.

Empat. Cal desfer-lo. Els barcelonins apreten ara de valent car el temps va passant i ja ho diuen els anglesos *time is money*. El dia va caient i els jugadors també, car el terreny està ple de fang relliscós.

Com diem apreten els blau-grana. Tant apreten que al últim, d'un cop de cap d'en Bau, marquen el segon goal pel seu equip. Indignació dels vermells que's tornen idem de rabia. Volen tornar a empatar. Els socis del *Barcelona* súen d'engunia.

Però és inútil. Els davanters barcelonins tornen a amparar-se de la pilota i en Bau torna a ficar la pilota en la xarxa espanyista.

Manquen pocs minuts, tal vegada un parell i és quasibé fosc. El públic se retira. Nosaltres anem a fer-ho i en aquest moment toquen el pito i s'ha acabat la gresca.

Heu's-aquí doncs en resum el partit *Barcelona - Espanya* que acabà amb el triomf del primer amb el següent equip:

Aramburu—Reguera, Massana (gran)—Torralba, Massana (petit), Baonza—Viñals, Bau, Martínez, Alcántara, Peris.

Ara una rectificació. Diguerem divendres passat que el *Barcelona* guanyà a l'*Atlètic* per 3 a 1, quan en realitat fou per 7 a 1. Nosaltres no vegegrem la segona part i ens refiarem d'un amic que deu ésser a l'ensem *enemic* del *Barcelona* i ens enredà (amb perdó sigui dit.)

Consti doncs aquesta aclaració, perque el *Barcelona* porta fets en quatre partits del actual Campionat la friolera de 27 goals i val la pena de tenir-ho en compte.

—Altre partit de Campionat: *Espanyol - Atlètic*. Camp del *Barcelona*. *Referée* Aguirreche. Resultat 4 goals a zero a favor dels espanyols, qual triomf, més o menys empenyat ja's descomptava.

—Un altre partit de Campionat: *University - Internacional*. Camp del *Badalona*. *Referée* un tal García a qui, amb una mica més me'l llinxen els internacionals per no sabem quines coses que li atribuirem. Resultat 3 goals a 2 a favor dels universitaris.

—Encara un altre partit de Campionat: *Badalona - Sabadell*. Camp de l'Avenç. Guanyà el *Sabadell* per 2 a zero.

—En resum: després d'aquests resultats el Campionat de enguany queda *per ara* aixís:

	P. J.	P. G.	P. P.	P. E.	PUNTS
<i>Barcelona</i>	4	4	0	0	8
<i>Sabadell</i>	5	4	1	0	8
<i>Espanyol</i>	3	3	0	0	6
<i>Espanya</i>	4	3	1	0	6
<i>University</i>	5	2	3	0	4
<i>Badalona</i>	3	1	2	0	2
<i>Atlètic</i>	4	1	3	0	2
<i>Internacional</i>	4	0	4	0	0
<i>Avenç</i>	4	0	4	0	0

—Girem full i anem a la *Cursa Sant Llorenç del Munt*, organitzada pel Centre Excursionista de Catalunya (segon any) i que's celebrà magníficament bé.

El trajecte era de 16 kilòmetres amb un desnivell de 800 metres lo qual vol dir que eren 16 km. amb una pujada de *alivien*. Els millors equips de *Barcelona*, *Sabadell* i *Terrassa*, hi preñien part. Total 18 equips de 3 corredors, que són 54 corredors. L'organització i el control perfectes. La gent a veure-ho, molta.

Hi havia espectació per a veure qui guanyaria. Però aviat se sortí de dubtes. Els de l'*Atlètic* de la Casa de familia (la noble institució de Mossèn Pedregosa) arribaren primers amb gran satisfacció de tots els qui aprecien l'esforç d'aquests valents xicots.

Heu's-aquí els quatre primers amb els temps empleiats:
Primer.—*Rat Penat* (del *Atlètic Casa de Familia*). Blanch, Planell i Serra, 1 hora, 35 m., 46 s. $\frac{1}{8}$.

Segon.—*F. C. Barcelona* (del *F. C. Barcelona*). Prat, Mesures i Gañet, 1 hora, 36 m., 26 s. $\frac{1}{8}$.

Tercer.—*Montserrat* (del *Atlètic Casa Familia*). Vidal, Masave i Pena.

Quart. *Ara no va bé?* (del Centre A. de Dependents). Erra, García i Ferrer, 1 hora, 44 m., 16 s.

FIGURES DEL «LICBO»

El tenor Henry Albers, intèrpret de *Boris Godunoff*.

Esquellots

No han sentit els plans de la nostra benemèrita «Atracció de Forasters»?

«A consecuencia—diu— de las excepcionales circunstancias creadas por la guerra, se ha producido una baja considerable en el número de forasters que visitan nuestra ciudad».

Com quedem?

No havíem dit que, amb la dolça neutralitat i el dolç clima que disfrutem, Barcelona i Espanya entera serien el ideal refugi dels estrangers?

On van doncs els americans? Als boscos de l'Argonne?

Redeu i quants principis ha tirat per terra aquest ditxós conflicte internacional!

Fins el principi de l'Atracció de Forasters!

Llegim en un diari dels de *cada dia*:
«El juzgado del Oeste instruye diligencias acerca de la estafa de un caballo.»

Ja ho veuen!

Avui dia a les besties no'ls falta sinó el parlar.

Hi han fets insignificants que resulten veritables símbols.

Llegeixin:

«Ayer mañana se declaró un incendio en la calle de la Paz»

Menos mal que no se'ns hi hagi rostit la colometa tant desitjada.

Alguns estudiants de la nostra Universitat fa dies que mouen rebombori, un rebombori ignocent i joganer.

Com que són xicots avençats, comencen ja les vacances de Nadal; que haurien de començar per Santa Llúcia.

La gresca consisteix en tirar petardets.

La nostra joventut s'enseja per quan hagi d'anar a les trinxeres.

No està mal.

L'Andrade, quan se'n enteri, els farà donar un premi... i un suspens; com si diguessim una medalla i una multa.

Tot-hom qui pogué donar-se el *pisto* d'assistir a l'inauguració de la temporada d'òpera al «Liceo», coincideix en la apreciació de que la sala estava brillantíssima i que hi havia un bé-de-déu de dones espaterrants, habillades d'una manera esplèndida.

Vaja, que allà dins no s'hi coneixien per res els efectes de la guerra europea. Ni la guerra europea ni el fret, perquè, segons diuen, la característica dels trajos de les dones era l'escot exagerat. Uns escots, tant pel davant com pel darrera, que donaven ganes de cridar: *¡Más difícil!*

L'INICIAT

—Vaja, no diguin, que això dels sports de hivern és una cosa molt còmoda i divertidíssima.

Els demés arribaren bastant distanciat, però també arribaren, naturalment. L'any passat el recorregut se feu en 1 hora, 38 m. També guanyà la Casa de Família.

En fi una gran manifestacióportiva que ens honra i enalteix als nostres atletes.

—Pel demés, hi hagué a Sans una cursa ciclista a l'americana, de tres hores, que guanyà la parella Rubio-Crespo donant en aital temps 762 voltes i una torna de déu, per a desfer un empat.

Prou!

HIP

Afegim an això la moda de les faldilles curtes, i tindrem que amb pocs pams de material queda vestida una dona.

I podrà dir-se paradoxalment:

—¿En què se semblen avui les grans senyores a les dones molt pobres?

—En la poca roba.

S'ha inaugurat, en els jardins del Palau de Belles Arts, un monument erigit a la memoria del il·lustre pintor olotí Joaquim Vayreda.

El monument és obra del mestre de Llotja senyor Fuxá i del arquitecte municipal senyor Falqués.

Pobre Vayreda!

Ara n'hi hauràn d'aixecar un altre, i en tindrà dos: un com a pintor i un com a màrtir.

L'actor Parreño, invàlid, inutilitzat per a l'escena física, té encara tots els seus amors fixos al teatre. I té, sencera, íntegra, la seva capacitat intel·lectual.

L'actor Parreño ha treballat molt, durant la seva vida, pels seus companys. Ara, l'actor Parreño, popularíssim i altruista i bon company, està sense contracta. I fóra—no cal dubtar-ho—un excel·lent director per a moltes companyies, que trobarien en ell la seva salvació.

Creiem que aquestes manifestacions—que fem amb tota justícia—deuen tenir-les en compte primers actors i empresaris.

En Parreño és encara avui un element utilíssim. I ha treballat tant pels altres!

Els estudiants estàn enfurismats. Fan vaga. I molts comentaristes surten ja amb allò etern de les festes de Nadal. A poc a poc. ¿Es que creuen seriament aquests senyors que no hi ha res a fer, en materia d'ensenyança?

¿Es que creuen que'ls estudiants no palpen i toquen cada dia, les enormitats establertes per a que ells perdin miserablement el temps?

Tots plegats ens hi hauriem de preocupar una mica més de tot això.

D'una sola vegada s'acabarien les vagues.

* * *

A propòsit d'això, parlaven l'altre dia dos pares de família.

—Com que no entren a classe ¿sab? tot el dia em corre d'aquí i d'allà. Estic preocupat.

—Jo això ho tinc resolt, tot el dia és al taller.

—Ah! ¿Es artista?...

—No, senyor. Manyà.

Ha tornat a ressucitar-se l'afició als drames policiacs. Quasi tots els teatres ne fan o n'han fet.

Es una manera, com qualsevol altra, de fer la competència al cine.

DEL COR ALS LLAVIS

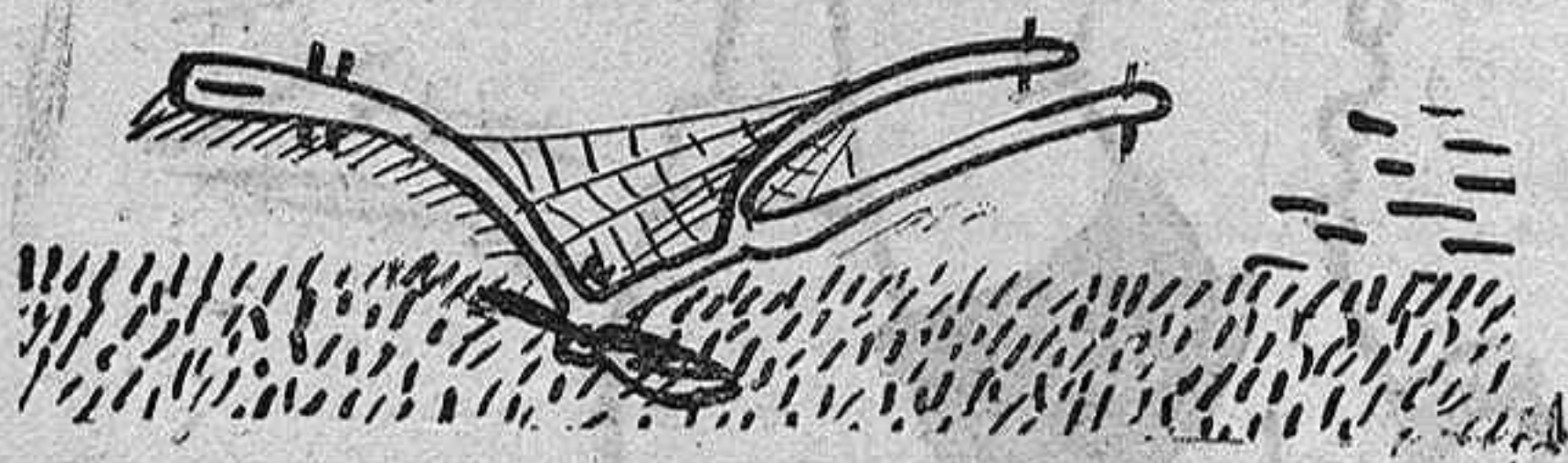
—Jo ja voldria ésser a casa!

—Jo voldria que no me'n treguessin!

FABRICA DE MUNICIONES

LA COLOMETA DE LA PAU

—Me sembla que n'hi ha per a estona, vès!

Però ara les pel·lícules són drames sentimentals i burgesos.

An els pel·liculeros se veu que no'ls acabaran d'atrapar mai.

Quan els teatres hi van, ells ja tornen.

Com que'l problema cinematogràfic és un problema de velocitat!

La primera a Barcelona!
La primera a Barcelona! Aixís cridaven els venedors de diaris l'altre dia.

I un senyor que en un tramvia anava al costat nostre, digué al sentir-ho:

—Val Ja'ns volen estafar la de Nadal.
I semblava indignat.

L'altre dia celebrà sessió l'Academia de Ciències Mèdiques.

Parlà el doctor Tarruella amb tota la saviduria que ja li sab tot-hom. Després parlà el doctor Proubasta. Naturalment, després del doctor Proubasta no enraonà ningú més. S'aixecà la sessió.

Se troba a Barcelona el Marquès de Dos Fuentes, que s'ha fet un partit polític per a ell tot sol.

Vol donar una conferència al Ateneu. I al Ateneu li han dit que sí, que la dongui.

Cruels! millor dit: Turistes!

En un cafè del Carrer Nou, una cambrera agafà a una altra per la cintura, l'aixecà en l'aire i la deixà caure, ocasionant-li ferides greus.

Però ¿en aquell cafè tenen a son servei *la mujer-cañón*?

¿O és que tenen *varietés* permanents?

Qualsevol li demana an aquesta cambrera un cafè... amb gotes! Deu servir a raig d'ampolla!

El ministre de la Governació ha dit, en plè Parlament, que el «bacilus coli» és inofensiu.

Bé, home!

En premi d'aquesta afirmació, et mereixeries un vas d'aigua de qualsevol de les aigües... de Barcelona.

Lo que hi ha és que els que parlen aixís, per tranquil·litzar al poble, no n'acostumen a beure d'aigua. No'n beuen gens ni de cap mena.

I menos els il·lustres «bacilus coli», dic, els nostres ministres.

Desde Madrid, vaia una gracial...

El mestre de catalanofobia senyor Royo Villanova ha llençat una altra còssa des de les tribunes del Senat.

Una altra còssa contra el nostre idioma, contra el nostre teatre i contra la nostra bandera.

Sòrt que en Moles i en Junoy li han parat els peus. Però no n'hi ha prou amb parar-li els peus. Si no'ls hi lliguen no faràn res.

Ja'l coneixem. Es un ase guit que ni amb el morralet vol estar-se quiet.

Al Canyet, ese Royo!

Per fi ha sigut detingut un tal Gómez Navarro (a) *El Gallo*, autor de la mort d'un municipal, ocorreguda l'any passat.

I en quasi tots els diaris ho deuen haver llegit:

«*El Gallo* ha quedado a disposición del Juzgado»

«El señor Juez se ha incautado de *El Gallo*».

Vaja, que al Jutjat, faràn un bon Nadal!

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

Dijous, dia 2 de desembre, sortirà

L'Esquella de la Torratxa

ALMANAC

per a l'any 1916

Dijous dia 2!

Sortirà!

Dijous dia 2!

Preu com sempre

UNA pesseta

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMO 121

HOJAS DE LA VIDA

por SANTIAGO RUSIÑOL

Un tomo con una cubierta del autor

PESETAS 0'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

L'ACTITUT DEL REI DE GRECIA

En Víctor Manuel.—Quina pega que aquest home no's decanti per nosaltres!

En Poincaré.—Sí, nois; això és una pega-grega.